

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН, УПРАВЛІННЯ І БІЗНЕСУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для самостійної роботи студентів

з дисципліни ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

для студентів	2 курсу , 1 курсу за скороченим терміном навчання
підготовки	першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань	07 – Управління та адміністрування
спеціальності	073 – Менеджмент
освітньо-професійної програми	Бізнес-адміністрування Логістика Менеджмент готельного і туристичного бізнесу
спеціальності	075 – Маркетинг
освітньо-професійної програми	Маркетинг
факультету	Міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Хмельницький – 2024 р.

Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з дисципліни «Економіка підприємства» підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальностей: 073 - Менеджмент, 075 – Маркетинг.

РОЗРОБНИКИ: Мешкова-Кравченко Н.В., старший викладач кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки.

Рецензент: Олійник Н.М., доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, к.т.н., доцент.

Затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки

Протокол № 1 від «02» 09 2024 року

В.о. завідувача кафедри

Наталія ШАНДОВА

УЗГОДЖЕНО:

З НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИМ ВІДДІЛОМ

Реєстраційний номер № 49/031-04.09.2024

ВСТУП

Якісні зміни в економіці в сучасних умовах пред'являють особливі вимоги до рівня компетентності фахівців різних рангів. У зв'язку з цим особливого значення набуває підготовка майбутніх фахівців, що глибоко розуміють теорію сучасної економіки та вміють ефективно використовувати отримані знання на практиці. Це обумовлює необхідність викладання економічних дисциплін з урахуванням нових підходів.

Мета дисципліни «Економіка підприємства» – формування у здобувачів вищої освіти розуміння економічного механізму функціонування підприємства, здатності приймати управлінські рішення, виконувати комплексні економічні розрахунки для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні підприємств..

Самостійна робота студентів направлена на розвиток пізнавальної самостійної діяльності студентів по опануванню знаннями дисципліни, а також на розвиток їх ініціативи та відповідальності.

Мета самостійної роботи – формування у студентів здатності самостійно мислити; оволодіти базовими поняттями, опанувати новітніми теоретичними підходами до здійснення ефективної діяльності підприємства та прикладним інструментарієм оцінки результативності функціонування підприємства на такому рівні, щоб після закінчення навчання можна було на високому професійному рівні вирішувати проблеми, пов'язані з підвищенням ефективності діяльності підприємства, приймати зважені рішення, спрямовані на посилення конкурентних позицій підприємства.

Самостійна робота студентів з даного дисципліни передбачає опрацювання лекційного матеріалу, самостійне вивчення окремих теоретичних питань тем дисципліни, а також виконання індивідуальних робіт, що є обов'язковими видами самостійної роботи студента.

При виникненні складностей при опрацюванні зазначених теоретичних питань, студент отримує необхідні консультації у викладача-лектора під час проведення індивідуально-консультаційних занять. Контроль за опрацюванням теоретичних питань, що виносяться на самостійний розгляд, здійснюється шляхом тестування на практичних заняттях та включення цих питань до завдань рубіжних контрольних робіт (поряд з теоретичними питаннями, що розглядаються під час лекцій); перевірки конспектів зазначених питань.

Види обов'язкової самостійної роботи, форми контролю та оцінка в балах наведені в таблиці 1.

Виконання *індивідуальних робіт* контролюється викладачем, що проводить практичні заняття.

Студент виконує роботу, вибираючи варіант за першою літерою прізвища.

Вибір номера варіанта контрольної роботи

№ варіанта	Перша буква прізвища
№ 1	А, Б
№ 2	В, Г
№ 3	Д, Е, Є, Ж
№ 4	З, І, К
№ 5	Л, М
№ 6	Н, О, П
№ 7	Р, С, Т
№ 8	У, Ф, Х
№ 9	Ц, Ч, Ш
№ 10	Щ, Ю, Я

Необхідні консультації з виконання індивідуальних робіт студент отримує під час проведення індивідуально-консультаційних занять. Індивідуальні роботи студент виконує і здає викладачу на перевірку у встановлений термін.

Окрім обов'язкових передбачаються вибіркові види самостійної роботи: - участь у конференціях, підготовка статті, роботи на конкурс. Також враховується при оцінюванні активна участь студента у всіх видах робіт при вивченні дисципліни, опрацювання матеріалу лекцій в системі Moodle. Види вибіркової самостійної роботи, форми контролю та оцінка в балах наведені в таблиці 2.

1. ВИДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Таблиця 1

Обов'язкова самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
1	Підприємство в соціально-орієнтованій ринковій економіці Об'єднання підприємств. Характеристика зовнішнього середовища господарювання підприємства. Правові основи функціонування підприємств.	5	тестування на практ. заняттях, складання конспекту	1
2	Структура та управління підприємством Структура підприємства. Методи управління діяльністю підприємства. Організаційні структури управління підприємством.	5	тестування на практ. заняттях	
3	Планування діяльності підприємства Методологічні основи планування. Стратегічне планування. Бізнес-планування. <i>Індивідуальна робота 1.</i> Маркетингова діяльність і планування обсягу реалізації	7	тестування на практ. заняттях, оцінювання індивід. роботи	3
4	Товарна та цінова політика підприємства Товарний асортимент та номенклатура. Види цін. Методи і стратегії ціноутворення.	5	тестування на практ. заняттях	
5	Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці Класифікація персоналу підприємства. Продуктивність праці персоналу. Форми і системи оплати праці. Тарифна система оплати праці. Особливості організації оплати праці на підприємстві в сучасних умовах.	5	тестування на практ. заняттях	
6	Основний капітал Відтворення основних засобів. Знос і амортизація основних засобів. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів.	5	тестування на практ. заняттях,	

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
7	Оборотний капітал Визначення потреби в оборотному капіталі. Характеристика наявності та ефективного використання оборотного капіталу. Шляхи покращення використання оборотного капіталу.	5	тестування на практ. заняттях	
8	Інтелектуальний капітал Види нематеріальних ресурсів підприємства. Поняття та класифікація нематеріальних активів. Оцінка та амортизація нематеріальних активів. Правовий захист та ефективність використання інтелектуального капіталу.	5	тестування на практ. заняттях	
9	Техніко-технологічна база і виробнича потужність Характеристика техніко-технологічної бази виробництва. Організаційно - економічне управління технічним розвитком підприємства. Розрахунок виробничої потужності підприємства та визначення рівня її використання.	5	тестування на практ. заняттях	
10	Матеріально-технічне забезпечення і організація операційної діяльності Логістика постачання, її місце в логістичній системі. Організація матеріально-технічного забезпечення. Типи і методи організації виробництва. Суспільні форми організації виробництва. Інфраструктура підприємства.	6	тестування на практ. заняттях	
11	Системи забезпечення конкурентоспроможності продукції Методи оцінки якості продукції. Системи управління якістю продукції. Стандартизація і сертифікація продукції. Шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції.	5	тестування на практ. заняттях	
12	Витрати підприємства Характеристика витрат підприємства, їх класифікація. Кошторис витрат. Калькулювання собівартості продукції. Управління витратами на підприємстві.	6	тестування на практ. заняттях	
13	Фінансово-економічні результати підприємства Доход підприємства та джерела його формування. Формування і використання прибутку. Фінансовий стан підприємства та показники його оцінки.	6	тестування на практ. заняттях	

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
14	Інвестиції та інноваційна діяльність Зміст інноваційної діяльності, форми її інвестування. Поняття інвестиційного та інноваційного проєктів. Методи і способи оцінки ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів. <i>Індивідуальна робота</i> 2. Оцінка ефективності інвестицій в розробку нового товару	7	тестування на практ. заняттях, оцінювання індивід. роботи	4
15	Інтегральна ефективність діяльності підприємства та його конкурентоспроможність Поняття та показники конкурентоспроможності підприємства. Оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємства. Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємства.	6	тестування на практ. заняттях	
16	Економічна безпека і розвиток та підприємства Функціональні складові економічної безпеки підприємства. Сутність і тенденції організаційного розвитку підприємств. Характеристика окремих організаційних форм підприємств.	7	тестування на практ. заняттях	
Разом		90		8

Таблиця 2

Вибіркові види самостійної роботи

Вибіркові види самостійної роботи				
Види самостійної роботи	Рекомендована література	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
- активна робота під час лекцій, практичних занять, консультацій;		протягом семестру		5
- опрацювання матеріалу лекцій в системі Moodle				5
- підготовка наукових публікацій, участь у конференціях	Наукові видання, публікації, інформація про діяльність підприємств			Публікація, сертифікат
Всього балів за вибіркові види самостійної роботи				max10

2. ІНДИВІДУАЛЬНІ РОБОТИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА 1

МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ І ПЛАНУВАННЯ ОБСЯГУ РЕАЛІЗАЦІЇ

Умова завдання

Фірма обслуговує три сегменти ринку. Діяльність фірми в звітному періоді характеризується наступними показниками: обсяг реалізації у натуральному виразі, ціна одиниці продукції, коефіцієнт еластичності, змінні витрати на виробництво одиниці продукції, постійні витрати, пов'язані з діяльністю фірми в цілому, а також ефективність витрат на маркетинг. Зазначений коефіцієнт використання виробничих потужностей, для розрахунку якого узяті дані у натуральних одиницях виміру.

Експертами було проведено дослідження ступеня задоволення попиту населення на даний вид товару, у результаті чого було відзначено, що попит задоволений не цілком.

Перед фірмою стоїть задача збільшення обсягу збуту в натуральному виразі. Передбачається, що ефективність витрат на маркетинг залишиться на рівні звітного періоду.

Розрахувати планований обсяг реалізації по сегментах і в цілому; прибуток, отриманий фірмою, у звітному та плановому періоді. Зазначити ступінь задоволення попиту і коефіцієнт використання виробничих потужностей, а також темп росту обсягу збуту в плановому періоді.

Зробити висновки.

Вихідні дані за варіантами

Варіант	Сегмент	Обсяг реалізації, тис. од.	Ціна одиниці продукції, грн.	Коефіцієнт еластичності	Змінні витрати на виробництво одиниці продукції, грн.	Ефективність витрат на маркетинг	Постійні витрати для фірми в цілому, тис грн.	Коефіцієнт використання виробничої потужності	Ступінь задоволення попиту у % Результати експертів			
									1	2	3	4
1	1	1568	14	-3,3	10	15,4		0,87	70	60	75	55
	2	1671	13	-5,5	10	12,4	9340	0,83	65	60	70	70
	3	1790	11	-6,8	8	11,5		0,80	80	90	86	80
2	1	1200	12	-3,7	7	1,6		0,60	80	65	70	72
	2	1010	11	-5,0	6	1,8	2325	0,80	63	59	68	64
	3	983	10	-1,8	6	1,3		0,75	75	78	85	82
3	1	1900	15	-2,8	10	1,2		0,73	60	72	75	63
	2	358	20	-1,8	12	1,4	4054	0,86	82	85	78	86
	3	1220	16	-4,0	13	1,3		0,60	56	60	58	61

4	1	3220	13	-2,8	8	1,8		0,60	63	58	67	64
	2	2850	14	-5,2	7	2,0	8812	0,73	71	78	75	68
	3	1019	18	-3,6	12	1,6		0,52	51	48	46	52
5	1	2800	20	-4,2	16	1,7		0,58	52	58	65	62
	2	1360	17	-4,9	12	1,5	12926	0,63	70	80	76	72
	3	5220	18	-3,4	11	2,3		0,82	63	68	62	70
6	1	1568	14	-4,2	10	15,4		0,72	70	72	74	68
	2	1671	13	-3,9	10	12,4	9340	0,58	53	58	51	58
	3	1790	11	-7,7	8	11,5		0,84	63	62	68	61
7	1	1200	12	-3,6	7	1,6		0,62	65	58	52	62
	2	1010	11	-4,1	6	1,8	2325	0,78	80	70	72	76
	3	983	10	-4,9	6	1,3		0,58	68	70	62	63
8	1	1900	15	-2,2	10	1,2		0,49	65	80	70	72
	2	858	20	-4,1	12	1,4	4054	0,86	64	63	59	68
	3	1220	16	-4,4	13	1,3		0,73	78	75	85	82
9	1	3220	13	-3,5	8	1,8		0,74	72	70	68	74
	2	2850	14	-2,7	7	2,0	8812	0,82	53	58	51	58
	3	1019	18	-1,9	12	1,6		0,87	63	62	68	61
10	1	2800	20	-5,8	16	1,7		0,88	72	75	60	63
	2	1360	17	-4,9	12	1,5	12926	0,72	88	82	87	85
	3	5220	18	-3,8	11	2,3		0,78	56	60	58	61

РОЗВ'ЯЗОК ЗАВДАННЯ ОФОРМИТИ У ВИГЛЯДІ ТАБЛИЦЬ ТА СФОРМУЛЮВАТИ
ВИСНОВОК

Таблиця 1.1

Розрахунок прибутку, отриманого у звітному періоді

Сегмент	Обсяг реалізації, тис. грн.	Змінні витрати на виробництво, тис. грн.	Витрати на маркетинг, тис. грн.	Маржинальний дохід, тис. грн.	Постійні витрати, тис. грн.	
1					-	-
2					-	-
3					-	-
ВСЬОГО						

1. Ефективність витрат на маркетинг визначається як відношення обсягу реалізації в натуральному виразі до витрат на маркетинг.
2. Коефіцієнт використання виробничих потужностей визначається як відношення обсягу виробництва до виробничої потужності. Виробнича потужність – максимально можливий обсяг виробництва за найбільш сприятливих умов.
3. Маржинальний дохід сегменту визначається як різниця між обсягом реалізації в вартісному виразі та витратами (змінними і витратами на маркетинг).
4. Прибуток визначається як різниця між сумарним маржинальним доходом за трьома сегментами і постійними витратами
5. Слід звернути увагу, що обсяг реалізації в натуральному виразі в звітному періоді відповідає відсотку задоволеного попиту та відсотку використання потужності в звітному році

Розрахунок прибутку, отриманого у плановому періоді

Сегмент	По плану, тис. грн.				Постійні витрати, тис. грн.	Прибуток, тис. грн.
	обсяг реалізації	змінні витрати	витрати на маркетинг	маржинальний дохід		
1					-	-
2					-	-
3					-	-
Всього						

Таблиця 1.3

Визначення темпу росту обсягу реалізації, ступеня задоволення попиту і використання виробничих потужностей у плановому році

Сегмент	Обсяг реалізації в звітному періоді, тис. од.	Обсяг реалізації в плановому періоді, тис. од.	Темп зростання обсягу реалізації	Коефіцієнт використання виробничих потужностей, %	Ступінь задоволення попиту, %
1					
2					
3					
Всього				-	-

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА 2

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ В РОЗРОБКУ НОВОГО ТОВАРУ

Умова завдання

Підприємство успішно працює на даному ринку (прибуток на капітал у середньому складає $X\%$). Для зміцнення свого положення на даному ринку керівництво підприємства вирішило розширити номенклатуру продукції, створити новий товар.

Відділ маркетингу провів дослідження, які показали, що життєвий цикл нового товару не перевищує 5 років. У результаті досліджень були визначені прогнозовані обсяги продаж за роками життєвого циклу, а також ціни, за якими очікується реалізувати товар.

Технічні дослідження показали, що для виробництва нового товару необхідно удосконалити одну з технологічних ліній. Для цього передбачається придбання нового обладнання, замінюване устаткування є можливість продати. Придбане устаткування після зняття товару з виробництва може бути реалізоване за залишковою вартістю (застосовується метод рівномірного нарахування амортизації). Фахівці розраховали очікувані витрати на виробництво продукції: змінні на одиницю продукції, постійні витрати, пов'язані з виробництвом даного виду товару, а також витрати на організацію збуту.

Необхідно провести аналіз ефективності інвестицій у виробництво і реалізацію нового товару. Так як було запропоновано декілька альтернативних варіантів створення нового товару, треба порівняти їх (тобто студент використовує вихідні дані за своїм та наступним варіантом з таблиці 2.1).

У зв'язку з тим, що жоден із показників, що використовуються для аналізу ефективності інвестицій не є універсальним, пропонується для розрахунків використовувати декілька:

- коефіцієнт «прибуток - витрати»;
- термін окупності:
 - а) без урахування часу надходження коштів;
 - б) з урахуванням часу надходження коштів;
- чистий дисконтований дохід;
- індекс дохідності;

Так як проект створення нової продукції є більш ризикованим, ніж звичайна діяльність підприємства, пропонується використовувати ставку дисконту на 20 % більше, чим рівень прибутку, що підприємство зуміло досягти.

Проаналізувати отримані результати.

Вихідні дані

Таблиця 2.1

Показники за альтернативними варіантами

Показники	В а р і а н т							
	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Прогноз продаж, тис. штук								
1 – й рік	3	4	5	4	8	6	10	6
2 – й рік	8	6	9	10	10	10	20	18
3 – й рік	12	12	14	16	14	17	20	10
4 – й рік	10	10	8	8	13	14	8	10
5 – й рік	4	3	6	6	7	7	6	8
2. Ціна реалізації, грн.								

<i>Показники</i>	<i>В а р і а н т</i>							
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
1 – й рік	12	12	8	10	6	10	8	10
2 – й рік	10	9	8	9	5	8	7	8
3 – й рік	9	8	10	8	5	8	7	8
4 – й рік	8	8	10	8	4	7	6	8
5 – й рік	8	8	7	8	4	7	6	7
3. Витрати на розробку товару, тис. грн.								
- технічні дослідження	10	8	8	10	12	10	16	10
- маркетингові дослідження	20	20	25	15	15	15	18	20
4. Вартість придбання нового устаткування, тис. грн.	40	40	30	45	40	30	40	42
5. Ціна реалізації замінюваного устаткування, тис. грн.	8	6	6	10	10	6	7	10
6. Витрати змінні на виробництво одиниці продукції, грн.	4	4	3	3	2	4	3	3
7. Постійні витрати у рік, тис. грн.	7	7	8	12	6	7	6	8
8. Витрати на рекламу і організацію збуту, тис. грн..								
1 – й рік	15	20	20	18	20	14	15	20
2 – й рік	10	10	15	12	16	10	12	10
3 – й рік	6	6	20	10	10	12	10	6
4 – й рік	6	6	10	8	8	6	8	7
5 – й рік	8	5	10	8	6	6	8	7
9. Термін служби придбаного устаткування, років	8	8	5	5	6	6	8	6
10. Норма прибутку на капітал, %	10	10	10	10	10	10	10	10

Продовження таблиці 2.1.

Показники за альтернативними варіантами

<i>Показники</i>	<i>В а р і а н т</i>						
	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>
1. Прогноз продаж, тис. штук.							
1 – й рік	20	4	5	15	4	6	20
2 – й рік	25	10	10	10	10	12	15
3 – й рік	16	9	14	10	16	15	12
4 – й рік	10	8	8	8	8	10	10
5 – й рік	8	8	6	6	6	7	10

<i>Показники</i>	<i>В а р і а н т</i>						
	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>
2. Ціна реалізації, грн.							
1 – й рік	4	12	8	8	12	12	5
2 – й рік	5	12	8	10	10	10	8
3 – й рік	5	10	10	10	10	10	8
4 – й рік	4	8	10	8	7	8	6
5 – й рік	3	8	7	7	7	7	5
3. Витрати на розробку товару, тис. грн.							
- технічні дослідження	12	10	10	10	8	10	15
- маркетингові дослідження	20	19	20	18	20	20	25
4. Вартість придбання нового устаткування, тис. грн.	36	48	30	40	40	42	30
5. Ціна реалізації замінюваного устаткування, тис. грн.	11	8	6	6	6	10	6
6. Витрати змінні на виробництво одиниці продукції, грн.	2	4	3	4	4	3	3
7. Постійні витрати у рік, тис. грн.	8	8	8	7	10	9	10
8. Витрати на рекламу і організацію збуту, тис. грн..							
1 – й рік	15	20	15	20	20	15	10
2 – й рік	15	10	10	15	10	10	15
3 – й рік	15	10	18	10	10	10	15
4 – й рік	10	10	10	6	8	10	8
5 – й рік	2	10	10	6	6	10	8
9. Термін служби придбаного устаткування, років	6	8	5	6	8	6	5
10. Норма прибутку на капітал, %	10	10	10	10	10	10	10

Методичні рекомендації

Здійснення успішного підприємництва чи окремих бізнес-процесів на сьогодишньому етапі функціонування вітчизняних підприємств неможливе без розробки і впровадження новинок в процеси виробництва.

Як правило для реалізації інноваційних заходів необхідні інвестиції (капітальні вкладення, розраховані на отримання прибутку через тривалий термін, звичайно більше року), тому оцінку економічної ефективності інновацій здійснюють виходячи із загальних принципів оцінки інвестиційних проєктів.

Спочатку необхідно оцінити усі витрати і надходження коштів, пов'язаних із реалізацією аналізованого проєкту.

Пропонуються розрахунки оформити у вигляді таблиці.

Таблиця 2.2.

Показники проекту

Показники	Період розробки	Роки життєвого циклу					Всього
		1	2	3	4	5	
1. Прогноз продаж, тис. штук							
2. Ціна одиниці товару, грн.							
3. Обсяг реалізації, тис. грн.							
4. Витрати на розробку товару, тис. грн.:							
а) технічні дослідження							
б) маркетингові дослідження							
5. Вартість придбаного устаткування, тис. грн..							
6. Вартість реалізації замінюваного устаткування, тис. грн.							
7. Усього інвестиції, тис. грн.							
8. Змінні витрати на виробництво продукції, тис. грн.							
9. Постійні витрати, тис. грн.							
10. Витрати на організацію збуту, тис. грн.							
11. Усього поточні витрати, тис. грн.							
12. Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.							
13. Амортизаційні відрахування, тис. грн.							
14. Залишкова вартість устаткування на кінець життєвого циклу товару, тис. грн.							
15. Потік коштів, тис. грн.							
16. Кумулятивний потік коштів, тис. грн.							
17. Фактор дійсної вартості							
18. Приведений потік коштів, тис. грн.							
19. Кумулятивний приведений потік коштів, тис. грн.							

Коли знайдені величини усіх витрат і надходжень коштів для кожного проекту, необхідно зіставити наявні варіанти і визначити їхні відносні переваги.

Існують різноманітні засоби оцінювання відносної привабливості проєктів.

Найбільш простий засіб порівняння різних проєктів - зіставити їхні **коефіцієнти «прибуток-витрати» (Kn)**

$$Kn = \frac{\sum_{i=1}^n PK_i}{I},$$

де PK - сумарний потік коштів за усі роки життєвого циклу товару, тис. грн.

I - сума інвестицій, тис. грн.

Слід зазначити, що потік коштів включає прибуток від реалізації продукції, суму амортизаційних відрахувань і кошти, отримані від реалізації устаткування.

Проект буде вважатися прийнятним, якщо коефіцієнт «прибуток-витрати» більше 1, а з декількох проектів буде мати переваги проект із найвищим показником.

Частіше, проте, використовується **показник терміна окупності (Ток)**. Він показує число років, необхідних для того, щоб сумарний потік коштів зрівнявся із розміром інвестицій. Цей показник розраховується в такий спосіб:

$$T_{ок} = \frac{I}{\sum \Pi_i},$$

де $\sum \Pi_i$ - щорічний потік коштів, тис. грн.

Якщо вклади не приносять потік коштів регулярно, рівними частинами, тоді окупність може бути знайдена послідовним додаванням коштів кожного року до початкової суми інвестицій, узятих із знаком «мінус» (кумулятивний потік коштів) доти, поки не виходить в результаті «0». У рік, коли ця рівність досягається, настає окупність.

Звичайно визначають допустиму межу цього терміна, при виборі з декількох проектів із прийнятним розміром терміну окупності віддається перевага проекту, у котрого цей термін найменший.

Обидва приведені показники можуть бути корисні для швидкої відносної оцінки проектів, але обидва мають очевидні недоліки. Так, термін окупності не враховує кошти, отримані після закінчення цього терміну. Обидва показники не враховують розподіл притоку прибутку в часі, розглядаючи ті самі розміри прибутку, отримані в будь-який момент часу як рівноцінні.

Існує декілька методів аналізу ефективності інвестицій, що базуються на допущенні, що гроші, отримувані (або що витрачаються) у майбутньому, будуть мати меншу цінність, ніж зараз.

Формула складного відсотка, що дозволяє розраховувати **дисконтовану вартість (приведену)** майбутніх надходжень (P):

$$P = \frac{S}{(1+r)^i},$$

де S - надходження наприкінці i - го року;

P - дисконтована вартість (приведена вартість грошових надходжень) у i - му році;

r - коефіцієнт дисконтування.

$$\text{Тоді } \frac{1}{(1+r)^i} - \text{фактор дійсної вартості.}$$

У загальному випадку, **коефіцієнт дисконтування** - це обраний рівень норми дисконту, що повинний забезпечити компенсацію ризику вкладень. Високий коефіцієнт дисконтування зменшує прогнозований приток наявних коштів швидше, ніж менший коефіцієнт.

Найбільш часто використовується коефіцієнт дисконтування приблизно рівний ризику по операціях самого підприємства. Цей ризик може бути приблизно визначений за допомогою норми прибутку, що визначає рівень прибутку на капітал. Якщо

передбачається, що проєкт інвестування менш ризикований, ніж традиційна діяльність підприємства (наприклад закупівля землі, транспортних засобів), тоді вибирається і більш низький коефіцієнт дисконтування. Якщо інвестиційні проєкти вважаються більш ризикованими, ніж звичайна діяльність підприємства (наприклад вкладення в нову техніку, виробництво нової продукції), то використовується більш високий рівень коефіцієнта дисконтування.

Порівняння різних інноваційних проєктів і вибір кращого з них рекомендується проводити з використанням наступних показників, що враховують фактор часу:

- чистий дисконтований дохід (чиста дійсна (поточна, теперішня, приведена) вартість);
- індекс дохідності (індекс чистої дійсної (поточної, теперішньої, приведеної) вартості);
- дисконтований термін окупності.

Чистий дисконтований дохід (ЧДД) є оцінкою поточної вартості чистого потоку майбутнього доходу, це приведена вартість майбутніх надходжень за вирахуванням приведеної вартості всіх поточних і інвестиційних витрат.

Обчислюється в такий спосіб:

$$ЧДД = \sum_{i=1}^n ППК_i - I,$$

де $ППК_i$ - щорічний приведений потік коштів.

Якщо ЧДД інноваційного проєкту позитивний, проєкт є ефективним (при даній нормі дисконту). Чим більше ЧДД, тим ефективніше проєкт. Головний недолік цього методу розрахунку складається в тому, що він не враховує розміри інвестицій конкуруючих проєктів (не вимірює відношення прибутків до початкових грошових вкладень).

Індекс дохідності (ІД) є відношенням суми приведенного потоку до приведених інвестиційних витрат

$$ІД = \frac{\sum_{i=1}^n ППК_i}{I},$$

Якщо $ІД > 1$, проєкт ефективний, якщо $ІД < 1$ - неефективний.

Дисконтований термін окупності ідентична показнику терміна окупності (*Ток*), за винятком того, що замість простого розміру щорічних потоків коштів використовується їх приведена (дисконтована) вартість.

Розрахувавши згадані показники ефективності інвестицій за даним варіантом студент повинен порівняти їх із показниками наступного варіанта і зробити висновки

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

а) основна (базова)

1. Економіка підприємства: підручник / Л.Л. Лазебник, В.В. Гурочкіна, Л.В. Слюсарева та ін.; за заг. ред. Л.Л. Лазебник. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 426 с.
2. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
3. Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Болтянська Л.О. Економіка підприємства: навч. посіб. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.
4. Бондаренко Л.М., Горобинська М.В. Економіка підприємства: практикум. Харків: ХНЕУ ім. С.Кузнеця, 2020. 66 с
- 5.. Шандова Н.В., Мешкова–Кравченко.Н.В., Латкіна С.А. Економіка підприємства: навч. посіб. Херсон: Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2021. 336 с.

б) додаткова

6. Бандурка О. М., Ковальов Є. В., Садиков М. А., Маковоз О. С. Економіка підприємства: навч. посібник. Харків: ХНУВС. 2017. 192 с.
7. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. 2-ге вид.,перероб. та доп. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
8. Захарченко В. І., Меркулов М. М., Балахонова О.В. Економіка підприємства: теорія. Львів: Магнолія 2006. 2019. 323 с.
9. Кулішов В. В. Економіка підприємства: навч.посіб. Львів: Магнолія 2006. 2019. 205 с.
10. Метешоп І.М., Ящерицина Н.І. Економіка і фінанси підприємства: навч.посіб. ІФНТУНГ, 2017. 291с.
11. Романченко Н.В., Кожемякіна Т.В., Пічик К.В. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ: НаУКМА, 2018. 343 с.
12. Суліма Н.М., Степасюк Л.М., Величко О.В. Економіка і фінанси підприємства: підручник. Київ: Компринт, 2015. 465 с.
13. Шарко М.В., Мешкова–Кравченко.Н.В., Радкевич О.М. Економіка підприємства (Частина 1) : навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. 436 с.
14. Шарко М.В., Мешкова–Кравченко.Н.В., Латкіна С.А. Економіка підприємства (Частина 2. Практикум) : навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. 278 с.
15. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 600 с.
16. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
17. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04. 2000 р. № 92. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: Наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>
20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.99 № 290. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>

22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
23. Національний класифікатор України. Класифікатор професій. ДК 003:2010: Наказ Держспоживстандарту України від 28.07.2010. № 327. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text>
24. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
25. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>.
26. Про господарські товариства. Закон України від 19.09.91 р. № 1576 – XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.
27. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
28. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 01.04.2011 р. № 2464-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.
29. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.91 р. № 1560–XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
30. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40 – IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
31. Про оплату праці: Закон України від 24.03.95 р. №108/95. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>.
32. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 23.12.93 р. № 3771 - XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>.
33. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. № 2275 – XIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#n386>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

- 1.База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
- 2.Електронний ресурс «Фінансовий портал». URL: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>
- 3.. Офіційний сайт Міністерства розвитку, економіки, торгівлі та сільського господарства України [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
- 4.Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
- 5.Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АРІФРУ) або Stock market infrastructure development agency of Ukraine (SMIDA URL: <https://smida.gov.ua/about>